

УДК 821.161.2-93.09Мензанюк
DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-3/29>

Куманська Ю. О.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ЗБІРКА ЕСЕ ЗІРКИ МЕНЗАТЮК «УКРАЇНСЬКИЙ КВІТНИК»: ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

У статті проаналізовано роль екологічних аспектів у збірці есе З. Мензатюк «Український квітник» (2010; 2018).

Окреслено коло українських письменників – авторів художнього гербарію.

З'ясовано, що тексти збірки З. Мензатюк «Український квітник» відповідають жанровим ознакам есе. Доведено, що саме така жанрова форма є оптимальною для поєднання художньої та науково-популярної частин текстів про природу.

Зауважено християнське потрактування кількісної символіки текстів збірки, а також організаційну роль звернення авторки «Дорогий друже!», в якому письменниця спонукає дітей створити свій квітник, обравши роботу до душі.

Досліджено, що кожен текст про рослину – це розмова письменниці з квітами. Проаналізовано, що розмовний стиль, притаманний есе, підсилює ефект присутності читача. Зауважено хронологічність викладу у квітковому році З. Мензатюк. Виокремлено роль ілюстрацій.

Наголошено на своєрідності та важливості двох складників – художнього й науково-популярного – для досягнення пізнавального ефекту. Описано лірико-емоційний характер першої частини та специфіку авторського коментаря, який містить наукову інформацію з ботаніки, народної медицини та основ екології.

Проаналізовано специфіку метафоричного мислення авторки, зокрема афористичність, індивідуальні письменницькі знахідки. Зауважено використання легенд, казкових та міфологічних аспектів, звертання до українських традицій і звичаїв, у яких функціонують квіти.

Досліджено інтертекстуальні зв'язки з усною народною творчістю, класичною літературою, образотворчим мистецтвом. Закцентовано на їхній ролі у взаємодії літератури й мистецтва загалом у плеканні любові до природи, у формуванні екологічної свідомості читача.

Наголошено, що інтертекстуальні взаємодії органічно поєднуються з інтердисциплінарними – З. Мензатюк скеровує всіх учасників своїх квіткових розмов до об'єднання літератури та природознавства, гуманітарних знань та екології.

Ключові слова: *інтердисциплінарність, література для дітей, есе, екологічні аспекти художньої літератури, інтертекстуальність.*

Постановка проблеми. Сучасний літературний процес характеризується кількісним зростанням соціально значимих тем, а також тем на міждисциплінарних перетинах; такі ж тенденції засвідчує література для дітей. Завдання сучасної дитячої літератури полягає не лише у пропагуванні читання і створенні захопливого сюжету, а й у формуванні світогляду цивілізованої людини, готової до життя, у розвитку базових умінь та знань сучасного громадянина – екологічних, соціальних, політичних, академічних.

У центрі нашої дослідницької уваги – науково-популярна проза для дітей середнього та старшого шкільного віку Зірки Мензатюк, зокрема збірка есе «Український квітник» (2010, 2018).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти творчості З. Мензатюк досліджу-

вали такі автори, як О. Перетятя, О. Дибовська, В. Кизилова та інші.

У дисертації О. Перетяті «Творчість Зірки Мензатюк і українська дитяча література другої половини ХХ – початку ХХІ століття» (2012) своєрідність авторського стилю письменниці розглядається у широкому спектрі: проблематика, жанрові особливості (переважно малих прозових форм), відповідність віковим і психофізичним особливостям читача. Творчий доробок письменниці проаналізовано в синхронічному та діахронічному зрізах, тобто враховуючи особливості сучасної української дитячої літератури й національної літературної традиції, текстовості та контекстовості; простежено також вплив творчості Зірки Мензатюк на сучасний літературний процес [6]. У статті «Проблема національної

ідентичності в українській дитячій літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст. в етичному та психологічному дискурсах (на матеріалі творчості Зірки Мензатюк)» О. Перетяга проаналізувала чітку орієнтацію авторки на відновлення національних звичаїв, обрядів, традицій. «Художні твори письменниці здатні вплинути на свідомість читача, пробудити його емоції, а найважливіше, що цей безцінний скарб не утратить разом з дитинством, бо в ньому історія нашого народу, Батьківщини» [5, с. 100], – наголосила дослідниця, зауважуючи національний колорит текстів З. Мензатюк для дітей. Імпонує спостереження О. Перетягої про те, що національна ідентичність у творах письменниці реалізується в нерозривній єдності з природою, у формуванні любові до кожної квітки, дерева, до лісу чи поля. Важливою є думка про те, що З. Мензатюк заглиблюється в найпотаємніші куточки дитячої душі, а поглиблений психологізм її оповідань та казок поводить за собою маленького читача в глибокі філософські проблеми.

У статті О. Дибовської «Категорії часопростору як жанрова ознака казок Зірки Мензатюк» простежено послідовність і логічність часопросторових зв'язків у творах письменниці. Авторка дотримується хронікальності, тому сюжетна композиція її творів розгортається в причинно-наслідковому плінні. На думку дослідниці, хронотоп творів З. Мензатюк виявляє себе в таких традиційних фольклорно-міфологічних елементах, як дорога, ліс, дім, тобто в чіткій взаємодії з природою, навколишнім світом. О. Дибовська вважає, що у збірці «Український квітник» використовується «багато етнокультурних знаків, що допомагають в організації часопросторових зв'язків у текстах» [1, с. 56].

В. Кизилова стверджує, що письменниці З. Мензатюк «притаманна оригінальна стильова манера, залюбленість в українські краєвиди, національні традиції, звичаї, майстерність невимушеного діалогу з юним читачем» [2].

Метою статті є аналіз екологічних мотивів у збірці есе З. Мензатюк «Український квітник».

Виклад основного матеріалу. Насамперед треба зауважити, що образ / тема / концепт квітів і квітника має багату традицію в українській літературі. Ще Т. Шевченко в ранньому творі «Думи мої, думи мої...» називав свої думи не тільки дїтьми, а й квітами. Наслідує такий поетичний прийом В. Шашкевич у «Зільнику». Поезії збірок О. Лятуринської «Ягілка», «Туга», «Чар-зілля», а також оповідання для дітей «Материнки» пре-

зентують органічну єдність фольклорно-міфологічної традиції та історичної пам'яті. І. Калинець – автор «малого поетичного зільника» «Ці квіти нестерпні».

З. Мензатюк творить в іншому руслі: в жанрі есе, орієнтованому на дитячу читацьку аудиторію. Як відомо, «есе – прозовий твір із довільною композицією, якому властива белетризація зафіксованих індивідуальних вражень, асоціацій чи інформації, отриманої з різних галузей знань, несистематичне поєднання філософських, літературно-критичних, науково-популярних, іноді специфічно наукових елементів». Для есе притаманні яскрава образність, суб'єктивність, поєднання різнорідних елементів, афористичність, побутовість мислення [3, т. 1. с. 347]. Така форма осмислення матеріалу, формування текстів виглядає оптимальною з погляду популяризації відомостей про природу, оскільки авторка водночас задіює емоційно-образне сприйняття й апелює до розуму читача.

Очевидно, не випадково З. Мензатюк укладає збірку із 30 текстів, адже за християнською символікою число 30 означає повноту, довершеність (Ісус у 30 років прийняв хрещення й почав проповідувати). Тому й Г.Сковорода свої збірки («Сад божественних пісень», «Байки Харківські») будували із 30 текстів.

Організовує збірку звернення авторки «Дорогий друже!». З. Мензатюк пише: «Пропоную тобі створити власний квітничок. Це можна зробити не тільки сіючи й вирощуючи квіти [4, с. 1]. Письменниця спонукає дітей до роботи, обрати те, що до душі, адже квітничок можна створити з фотографій, можна вишити, намалювати, а також здійснюючи спостереження за квітами впродовж року чи використати засушені квіти для оригінальної листівки, можна написати художній текст тощо.

Збірка есе для дітей «Український квітник» З. Мензатюк присвячена культурним рослинам українського саду, що традиційно прикрашають подвір'я садиб. Деякі з цих рослин давно оселилися на українських теренах, деякі – окультурені і освоєні традиційно, деякі – нові. Кожен текст про рослину – це розмова письменниці з квітами. Зауважимо, що така ж настанова до розмови, до розмовного стилю оповіді характерна для есе. У тексті З. Мензатюк це підсилює ефект присутності читача під час цієї розмови. Авторка звертається до кожної квітки з квітника протягом цілого року, а квітка їй відповідає, втілюючи в такий спосіб і казкові прийоми, притаманні усній народній творчості.

Квітковий рік розпочинає авторка з пізньої зими, коли природа вже починає прокидатися. У першому есе – заклик і до розмови, і до дії: «– Ясен первоцвіте, золоті ключі! Вже я весну чекаю-чекаю! А вона за морями, за лісами, за дубовими брамами, за сімома замками – хто ті брами поодчиняє?» [4, с. 6].

Діалог із квітами – це основна форма розмови авторки із читачем:

«– Хто з походу, з шабледзвону привезе нову корону: з пишного цвіту для юного літа?

– Ми, орлики!» [4, с. 18].

Іноколи діалоги перетворюються на трилоги, до яких залучені юні читачі, як, наприклад, у розмові з хризантемою: «– Ні, люба дитино, я тобі не на смуток, я знаю це достеменно. Будуть і в тебе сонце та небо, медвяне літо, радісні квіти. Але раптом коли-небудь спіткають тебе морози, зумій і тоді не піддатись біді, – згадай мене, хризантему!» [4, с. 61].

Важливою для жанру есе є особистість автора. Не претендуючи на універсальність чи академічність своїх даних, письменниця веде оповідь у художньому і науково-публіцистичному стилі. Ми бачимо її як людину, яка любить природу: «кожнісінький день дарує мені невеличке диво: прохолодний, з-під снігу, крокус; фіалочку синьо-оку; подих черемхи; сяйво нарциса; тюльпани, що гордо на грядці звелися, а нинішній день приніс мені півників» [4, с. 14]. Вона веде читача від ранньої весни до пізньої осені, показуючи кожну квітку, персоніфікуючи її, надаючи їй рис та емоцій людини. Постать авторки з'являється в кожній розмові, а читач – її друг і свідок. Вона кличе читача за собою в мандри: «я веслую сонячним променем – до ласкавих мрій, до рожевих снів, що пахнуть гарячим прибережним піском і сліпучим ядром кокосових горіхів, що пахнуть морем, фантастичними рибами, далекими, далекими світами...

О, мої флокси – рожеві острови!» [4, с. 48].

Кожне есе у книжці поділене на дві частини: перша – художня розмова, багата художніми образами, звертаннями, характерними для усної народної творчості, друга є авторським коментарем, який містить наукову інформацію. У коментарі письменниця подає наукову (латинську) та традиційні назви, повідомляє про походження, поширення, умови зростання тощо. У цій частині є також лаконічна інформація про ботанічну характеристику сорту: «*Айстри – трав'янисті рослини родини айстрових (складноцвітних). Предки садових сортів походять з Китаю*» [4, с. 59]; «*Це декоративна рослина родини бобових, що має*

витке стебло і яскраві червоні, біло-рожеві або строкаті квіти» [4, с. 51].

У цікавій, доступній формі З. Мензатюк зосереджує увагу читача на предметі розмови, а ілюстрація до кожної квітки дозволяє ознайомитися з ним докладніше. Дитина бачить рослину в реальних кольорах, особливості будови стебла та листка, самої квітки. Треба наголосити, що в книзі використано репродукції картин таких знаменитих художників, як Рубенс, К. Моне, Вінсент ван Гог, Фр. К. Петтер, К. Білокур та інші.

Важливо, що кожного разу письменниця вказує на ареал поширення на походження рослини («*Батьківщина чорнобривців – Мексика*» [4, с. 57]), а також описує можливу взаємодію виду з іншими біологічними видами, в такий спосіб не оминаючи й екологічну тему взаємодії видів: «*Своїм різким запахом чорнобривці відлякують городніх шкідників, мають і лікувальні властивості*» [4, с. 57]. Все це дозволяє оцінити важливість тексту не лише в художньому, а й у природничо-науковому плані. Авторка спеціально підкреслює важливість таких взаємодій, бо саме з них і починається базове екологічне сприйняття світу. З. Мензатюк описує також інші взаємодії, зокрема, людини та природи: «*В Україні ростуть дикі родичі гладіолусів – лугові квіти косаріки. На жаль, вони зникають, тому занесені в Червону книгу*» [4, с. 47]. Це дуже важливе знання, яке повертає читача до розуміння вразливості української природи, необхідності її захисту, і того, що без втручання людини не сталося б вимирання цих видів, але без її втручання не станеться і їхнього відновлення. Якщо рослина є лікарською, застосовується в народній медицині, письменниця вказує своїм малим читачам і на це: «*Лілея – цінна лікарська рослина*» [4, с. 45].

Кожна розмова з квіткою З. Мензатюк містить у собі й емоційно-ліричне спілкування (як з квіткою, так і з читачем). Задля цього вона використовує у звертаннях яскраву образність («*Шляхетна біла лілеє, квітко з ангельської руки*» [4, с. 44]), епітети («*пречисті конвалії білі*» [4, с. 16]), метафори («*Півники, півники! Золоті гребінчики!*» [4, с. 14], «*Мальво! Палахкотюча свічко!*» [4, с. 38], зменшувально-пестливі суфікси для підсилення симпатії до квіток-персонажів («*Любисточку, запашний листочку*» [4, с. 28]; у звертанні до забудки: «*Крихітко мила, менша сестричко волошок, барвінку і дзвоників!*» [4, с. 36]).

Уяву малого читача вражає метафоричне мислення авторки. «*Флокси, рожеві острови в шумливому морі листя*» [4, с. 48], «*Бузочку-раю!*

День стоїть, мов палац кришталевий, а ти в нім – царевич» [4, с. 10], «Гладіолуси і гладіатори – значить ті, що з мечами» [4, с. 46] – оригінальні авторські порівняння, які актуалізують об'ємність образу, роблять кожну квітку особливою. Соняшник у З. Мензанюк «кремезний» [4, с. 54], чорнобривець – «панничик» [4, с. 56], айстри називаються «зірками» [4, с. 58]. Така образність притаманна першій частині кожної розмови, роблячи її ще більш емоційною, викликаючи відчуття емпатії, співпереживання з персонажами книжки і самою авторкою.

Есе З. Мензанюк сповнені афористичності. Її афоризми ліричні та влучні, наприклад: «Але раптом коли-небудь спіткають тебе морози, зумій і тоді не піддатись біді, – згадай мене, хризантему!» [4, с. 62]. Авторка формує тут позитивний настрій, віру в майбутнє, переконаність у тому, що позитивний спогад, добрий друг, природа допоможуть пережити будь-яке лихо. Не забуває письменниця щоразу нагадувати і про рідний край, любов до нього (це важливо і в формуванні екологічної свідомості: з любові до рідної землі, з поваги до неї починається повага і любов до природи взагалі): «нема ніде гостинніше, як у нашім краю» [4, с. 61]. А також про вміння радіти життю і бути вдячним за кожний прожитий день: «– Я дякую, а не прошу; Він більше щодня дарує, ніж я попросити вмію» [4, с. 38].

Письменниця не повторює власних прийомів, перенасичуючи ними оповідки, а майстерно змінює їх, використовуючи щоразу щось нове. Барвінок у неї розповідає свою історію, як він став блакитним, набуваючи людської подобі в людських думках:

«– Я під снігом не спав, листя тримав насторожі. Ледь весна заярла – аж я тут як тут: добридень, весно! Дай мені барву небесну!

„Є в мене сестра – весняна гроза. Проси в неї!“

Примчала гроза, швидка, рвучка.

„Грозо, добридень! Дай на квіти мені крихотинку неба!“

„Бери, коли треба!“

Метнула блискавку щонайблакитнішу – то-то було грому!

Я не злякався: вловив блакиті – небесним цвітом порозвивався.

Далекі гори все те бачили – впала блакить на їхні верхи.

Річка-срібляночка також бачила – блакить їй на хвильках.

Дівчинка Олечка задивилася – блакить їй в очах!» [4, с. 9].

Емоційно-ліричне звертання до персонажів квітника містить у собі й екологічний складник, адже читач звертає увагу на художній опис квітки (у якої – білі пелюстки, у якої – червоні, на форму листків), на час цвітіння, – а це важливо для розуміння циклічності природи і природних явищ: кожна квітка цвіте в свій час, потребує своїх умов, свого ставлення. У такий спосіб формується глибока повага до природи і до кожного живого організму зокрема.

Окремішньо – про роль легенд, казкових та міфологічних аспектів у кожному есе збірки «Український квітник». Легенди – важливий складник есе З. Мензанюк: «*А в Європі склали легенду, що колись квіти вибрали собі царицею троянду; всі схвалили такий вибір, і тільки півонія, яка сама хотіла бути царицею, не змирилася з ним. Звідтоді півонію вважають символом пихатості, зарозумілості*» [4, с. 43]. Розповідаючи про конвалії, письменниця пригадує легенду про сльози Божої Матері на Голгофі: «Колись одна Мати в горі бігла за Сином, що, увінчаний терном, ніс хрест на Голгофу. Бігла, губила сльози» [4, с. 17]. А описуючи нарциси, авторка, навпаки, не йде протореним шляхом, згадуючи міф про самозакоханого нарциса, а створює казковий сюжет про царство нарцисів: «Є десь на світі царство нарцисів. Ціла долина – білих, пахучих, сліпучих, ціла країна квітів, бджіл і краси. Тамтешній вельможний правитель щороку дає підданцям один і той же наказ:

– До свята весни велю вам убрати свої щонайкращі великодні весняні обнови!» [4, с. 13].

Якщо квітка побутує в українських традиціях та звичаях, З. Мензанюк обов'язково про це згадує. Наприклад, про барвінок: «*шили весільні вінки, ним прикрашають коровай на знак нерозривності шлюбу*» [4, с. 9]; «*Мак – символ краси, а також пам'яті про полеглих у битвах. Його широко застосовують в українських обрядах*» [4, с. 21].

В есе про мак З. Мензанюк згадує цю рослину в українській народній обрядовості, цитуючи веснянку:

Соловейку, сватку, сватку,

Чи бував ти в садку, в садку,

Чи бував ти, чи видав ти

Як там дівки сіють мак? [4, с. 21].

З. Мензанюк часто звертається до усної народної творчості, актуалізуючи загадки, приказки та прислів'я, з якими люди пов'язували здавна ту чи іншу квітку: «*сімсот соколят на одній подушці сплять*» [4, с. 55]; «*Цвіте синьо, лист зелений,*

квітник прикрашає, хоч мороз усе побив – його не займає» [4, с. 9]; «„Дівчина, як червона рожка”»; „В доброго мужа жінка, як ружка”» [4, с. 43].

У текстах письменниці відчувається творчий досвід Г.Х. Андерсена в олюдненні квітів і тварин («Дюймовочка»), Лесі Українки – в індивідуальному осмисленні міфологічних сил природи («Лісова пісня»). Подекуди З. Мензатюк безпосередньо звертається до творчості інших авторів, які писали про квіти, проводячи своєрідні літературні містки: «Романтична квітка, що розцвітає при місяці, стала героїнею казок українських письменників: Олесь Бердник написав про неї казку „Серце матіоли”, Ігор Калинець – казку „Про те, як Нічна Фіалка шукала собі ім'я”» [4, с. 41]. Згадано також казки для дітей «Ромашка» Г.-Х. Андерсена та «Лелія» Лесі Українки, баладу Т. Шевченка «Лілея».

Пізнавальною для дітей є згадка про художницю К. Білокур, на полотнах якої увіковічені українські квіти: «Мальви здавна були неодмінною окрасою українського квітника. Саме тому вони стали поетичним символом рідної батьківської хати, України. Дуже любила малювати ці квіти видатна українська художниця Катерина Білокур» [4, с. 39].

Ці інтертекстуальні зв'язки у збірці есе З. Мензатюк створюють враження об'ємної взаємодії літератури та мистецтва загалом у плеканні

любові до природи, у формуванні екологічної свідомості читача.

Висновки і пропозиції. Збірка есе З. Мензатюк «Український квітник» – своєрідний квітковий рік, у якому органічно взаємодіють емоційно-ліричне спілкування письменниці з рослиною та авторський коментар. Така форма організації тексту – одна з оптимальних у популяризації відомостей про природу. Екологічні аспекти є наскрізними в обох частинах твору, вони підпорядковані формуванню в читача глибокої поваги до кожного живого організму

З. Мензатюк, не відхиляючись від хронологічної послідовності й водночас не претендуючи на абсолютність поданих наукових знань, без дидактизму підводить читача до усвідомлення своєї відповідальності за світ живої природи, за важливість його збереження, згадуючи, зокрема, червонокнижні види.

Формуючи естетичний смак, письменниця не випадково звертається до фольклорних зразків, текстів класичної літератури, образотворчого мистецтва. Такі інтертекстуальні взаємодії органічно поєднуються з інтердисциплінарними – З. Мензатюк скеровує всіх учасників своїх квіткових розмов до об'єднання літератури та природознавства, гуманітарних знань та екології.

У перспективі бачиться доцільним проаналізувати роль екологічних аспектів у літературних казках З. Мензатюк.

Список літератури:

1. Дибовська О. Категорії часопростору як жанрова ознака казок Зірки Мензатюк (на матеріалі збірок «Зварю тобі борщику» та «Український квітник»). *Наукові записки. Серія «Філологічні науки»*. Вип. 148. Кіровоград, 2016. С. 51–56.
2. Кизилова В. «Як я руйнувала імперію» Зірки Мензатюк: авторська модель інтерпретації історичної епохи. URL: <http://urccyl.com.ua/aktualno/aktualni-dumky/item/vitalina-kizilova-jak-ja-ruinuvala-imperiju-zirki-menzatjuk-avtorska-model-interpretaciji-istorichnoji-epokhi/> (дата звернення: 27.03.2020).
3. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Авт.-укл. Ковалів Ю. І. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
4. Мензатюк З. Український квітник: науково-популярна проза. Харків : Ранок, 2018. 64 с.
5. Перетятя О. С. Проблема національної ідентичності в українській дитячій літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст. в етичному та психологічному дискурсах (на матеріалі творчості Зірки Мензатюк). *Наукові праці. Серія: Філологія. Літературознавство*. Вип. 156. Т. 168. Миколаїв, 2011. С. 98–102.
6. Перетятя О. С. Творчість Зірки Мензатюк і українська дитяча література другої пол. ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. канд. філ. Наук : 10.01.01. Черкаси, 2012. 19 с.

Kumanska Yu. O. A SET OF ESSAYS BY ZIRKA MENZATYUK “THE UKRAINIAN FLOWER GARDEN”: ECOLOGICAL ASPECTS

The article analyzes the role of ecological aspects in the set of essays by Z. Menzatyuk “Ukrainian Flower Garden” (2010; 2018).

The circle of Ukrainian writers – authors of the artistic herbarium – is outlined.

It is found that the texts of the set by Z. Menzatyuk “Ukrainian Flower Garden” correspond to the genre characteristics of the essay. It is proved that this kind of genre form is optimal for the combination of artistic and popular science texts.

The Christian interpretation of the quantitative symbolism of the texts of the set, as well as the organizational role of the author's greeting “Dear Friend!”, in which the writer encourages children to choose the hearty work and create their flower garden, are noted.

It has been researched that every text about a plant is a writer's conversation with flowers. It is analyzed that the conversational style inherent to the essay enhances the effect of the reader's presence. The chronology of the presentation according to the flower year by Z. Menzatyuk is noted. The role of illustrations is highlighted.

The originality and importance of the two components – the artistic and the popular – are emphasized for achieving a cognitive effect. The lyrical and emotional character of the first part and the specifics of the author's comment, which contains scientific information on botany, folk medicine and the basics of ecology, are described.

The specificity of the author's metaphorical thinking, including aphoristic and individual writer's findings, is analyzed. The usage of legends, fairy tales and mythological aspects, referring to Ukrainian traditions and customs, in which flowers function, are noted.

Intertextual connections with oral folk art, classical literature, and fine arts are explored. Emphasis is made on their role in the interaction of literature and art, in general, for fostering love to nature, shaping the ecological consciousness of the reader.

It is emphasized that intertextual interactions are organically combined with interdisciplinary ones – Z. Menzatyuk directs all participants of his floral conversations to the unity of literature and natural sciences, humanities and ecology.

Key words: *interdisciplinarity, literature for children, essays, ecological aspects of fiction, intertextuality.*